

ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ – НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Муж В.В.

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
Львівський державний університет внутрішніх справ*

Досить сталою є думка, що тільки в демократичній, правовій державі можуть в повному обсязі забезпечуватися права та свободи людини і громадянина. При чому, саме у такій державі здатне розвиватися громадянське суспільство. Тому, приділення значної уваги формуванню соціально-правових явищ у суспільстві, до яких відноситься правосвідомість, викликано потребами їх адаптації під сучасну модель організації влади, де виконується принцип верховенства права.

Правосвідомість входить до складу тих явищ, які покликані здійснювати безпосередній вплив на правове становище у суспільстві, стан законності та правопорядку, оскільки характеризується усвідомленням цінності права, накопиченням правових знань та використання цих знань у повсякденному житті чи професійній діяльності. Такий підхід, змушує нас розглядати правосвідомість як елемент правової держави.

Під правосвідомістю слід розуміти - сукупність поглядів, ідей, які відображають ставлення окремих людей, соціальних груп до права, законності, правосуддя, їхнє уявлення про те, що є правомірним чи неправомірним [1, с. 220].

Як бачимо, зміст правосвідомості полягає не тільки у ставленні до права, а й до системи правосуддя в конкретній державі, здатності робити умовиводи щодо правомірності створених державними органами соціальних умов та вчинків окремих осіб, тобто можливості здійснювати оціночні судження щодо певних юридичних ситуацій. В свою чергу, така якість правосвідомості змушує переосмислювати законодавчу основу держави в більш сприятливому для більшості суспільства напрямку.

Слід зазначити, що взаємозв'язок правосвідомості та правової держави має двоякий зміст. З одного боку, індивіди, соціальні групи (усе населення держави з його громадськими, соціальними утвореннями), при

їх «сформованому стані» правосвідомості, виступає стимулюючим фактором (ідейною основою) законотворчої діяльності з метою якісного регулювання нових чи існуючих суспільних відносин, а також беруть участь в підтриманні правового порядку. З іншого, держава повинна стимулювати і впроваджувати різного роду заходи на підвищення рівня правової свідомості населення. До таких заходів можна віднести щонайменше правове виховання та правову пропаганду. Зазначимо, що наведені заходи не повинні бути заідеологізованими чи заполітизованими. Демократична, правова держава «спроможна» реалізовувати їх без вказаних негативних тенденцій.

Не буде новизною той факт, що правова держава не може бути недемократичною чи навпаки – демократична неправовою. Саме тому, зупинимось на акцентуванні О.Г.Данильяном ліквідації проявів в пострадянських країнах тоталітарної правосвідомості і правової культури та заміни їх демократичними. За його позицією, з якою ми звісно погоджуємося, характерними рисами тоталітарної правосвідомості є їх політизація та ідеологізація [2, с. 33-34]. З авторського бачення випливає, що тоталітарна правосвідомість є деформованою правосвідомістю, негативним чинником побудови держави. Демократична проявляється у світлі позитивного фактора, згідно нашого розуміння явища правосвідомості – чинника побудови демократичної, соціальної, правової держави. Як бачимо, О.Г.Данильян ставить у залежність стан правосвідомості громадян від встановленого державного режиму, що є цілком вірогідним, адже в тоталітарній державі право розглядається як система норм закріплених державою і виконує зобов'язальну та/або каральну функцію, позбавлену узгодження суспільних інтересів, більше того, направлену на утримання при владі правлячої верхівки чи окремого лідера (диктатора). Звісно, в такому середовищі усвідомлення громадянами цінності права втрачає свою актуальність.

З огляду викладеного, приходимо до висновку, що правосвідомість є невід'ємним елементом правової держави через їхню «життєвонеобхідну» взаємозалежність та роль правосвідомості на правовому шляху процесів державотворення.

1. Юридичні терміни. Тлумачний словник / В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Либідь, 2004. – 320 с.

2. Данильян О.Г. Тоталітарна правосвідомість і правова культура та їх характерні ознаки / О.Г. Данильян // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб.наук. пр. / редкол.:Ю. Г. Барабаш та ін. – Х. : Право, Вип. 14. – 2007. – С. 27 - 35.

ДО ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Муринець Н. Я.

*старший інспектор штабу Личаківського РВ ЛМУ
ГУМВС України у Львівській області*

Девіантна поведінка з часу виникнення суспільства завжди була небезпечною для соціальної стабільності, становила значну загрозу для життя людей, соціумів, вважалася небажаним явищем, а суспільство через свої інститути намагалось попереджувати і, по можливості, блокувати небажані форми людської життєдіяльності. Методи і засоби попередження девіантної поведінки визначалися соціально-економічними відносинами, суспільним буттям і суспільною свідомістю, заходами примусу та заходами переконання тощо. Проблеми соціального «зла» завжди були предметом уваги вчених. З давніх-давен філософи і юристи, медики і педагоги, психологи і біологи приділяють значну увагу дослідженню девіантної поведінки та її причин, вивчають різноманітні види соціальної патології: злочинність, пияцтво та алкоголізм, наркоманію та проституцію, самогубство тощо. У наш час виникають нові форми девіантної поведінки, що зумовлює необхідність своєчасного їх дослідження, особливо якщо девіантність притаманна неповнолітнім.

Розглянемо один із видів девіантної поведінки неповнолітніх – злочинність. Злочинність неповнолітніх – одна із нагальних кримінологічних проблем, яка відбиває основні тенденції злочинності в країні, є індикатором морального здоров'я суспільства і дає змогу